

Drama w przedszkolu

Ilona Piekarek nauczycielka edukacji przedszkolnej

Czy dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym jest w stanie zrozumieć to kim jest? Uważam, że tak. Ma świadomość tego kim jest, potrafi odróżnić siebie od innych dzieci, jest świadome swojej płciowości, swego pochodzenia i potrafi to wyrazić. Są to stałe elementy jego tożsamości. Nauczyciel w swej pracy dydaktyczno-wychowawczej powinien w związku z tym wykorzystywać jak najwięcej metod pracy twórczej, aby pomóc dzieciom w wyrażaniu swej indywidualności. Do takich metod należy m.in. drama. Wykorzystywana szczególnie już w przedszkolu, kiedy to dziecko ma najmniejsze trudności z wyrażaniem siebie. Później pojawić się może wstyd czy strach przed wyśmianiem lub też kopiowanie zachowań rówieśników. Nie będzie to autentyczny obraz siebie danej jednostki, a odzwierciedlenie kogoś innego.

Nauczyciele (i rodzice) mają kluczową rolę w kształtowaniu pozytywnej samooceny dzieci. Warto w tym miejscu wskazać na wartość rozwojową aktywności dramowych dzieci przedszkolnych. Swobodne inscenizacje, zabawy parateatralne dzieci stanowią przygotowanie do samodzielnych, pasujących do kontekstu wypowiedzi dzieci, mogą wzmacniać ich pewność siebie i poczucie własnej wartości.

Drama jest przede wszystkim formą pracy, nie jest natomiast ani teatrem ani spektaklem ani aktorstwem. Zdaniem K. Pankowskiej „uczestnicy dramy myślą i czują jednocześnie”. Nie ma w niej podziału na aktorów i widownię. Wszyscy są aktywnymi uczestnikami, choć niewymagane są umiejętności aktorskie. Drama jest metodą pedagogiczną odwołującą się do indywidualności każdego człowieka, sprzyja wydobywaniu i rozwijaniu jego najbardziej pożądanym cech osobowości. Jest zabawą, która przecież towarzyszy każdemu z nas od najmłodszych lat, nauką samego siebie, poznawaniem swojego ciała, jego możliwości i reakcji na różne bodźce, jest w końcu wychowaniem przez twórczość. Stanowi istotę człowieczeństwa, bo przecież „jakże czarującą istotą jest człowiek, kiedy jest człowiekiem” (Menander). Metoda ta jest sposobem na poznawanie świata za pomocą działania (Dewey), wdraża do samodzielności i aktywności, rozwija wyobraźnię, fantazję i wrażliwość emocjonalną. W swoich założeniach bliska

jest Nowoczesnej Szkole Francuskiej Technik Freineta, propagującej swobodną twórczość dziecka¹.

Obecnie w edukacji przedszkolnej nauczyciel wspomaga dziecko w indywidualnym rozwoju, traktuje go jak partnera oraz wskazuje, kierunek w jakim rozwój ten może i powinien zmierzać. W tym celu działania edukacyjne nauczyciela powinny być skierowane na stosowanie w pracy z dzieckiem metod aktywizujących. Jedną z takich metod jest właśnie drama. Słowo drama pochodzi od starogreckiego *drao- działam, usiłuję*. Drama angażuje dziecko całościowo, jego emocje, jego ciało i wyobraźnię. Rozwija umiejętności ruchowe oraz językowe. Dłuższy trening dramowy sprawia, iż jego uczestnicy stają się bardziej otwarci, spontaniczni, są aktywni i twórczy.

Drama aktywizuje umysł i emocje dziecka. Wiedza, którą dziecko zdobywa poprzez własną aktywność poznawczą i twórczą ma charakter interdyscyplinarny. Drama jest metodą nauczania – uczenia się, ponieważ wyróżniają ją charakterystyczne, specyficzne czynności nauczyciela i ucznia. W dramie zadaniem nauczyciela jest przekazywanie dzieciom poleceń i próśb w celu rozwiązania konkretnego problemu. W małych grupach dzieci przygotowują się do realizacji zadania, a następnie przedstawiają je w formie improwizacji.

Nauczyciel czynnie uczestniczący w tej metodzie na zasadzie partnerstwa i równych prawach z dziećmi wzbogaca ją i ma wpływ na wnioskowanie dzieci. Jest to bardzo ważna strategia zwłaszcza w pracy z dziećmi młodszymi, bowiem czują się pewniej w swoich rolach a nauczyciel może wpływać na ich ekspresję i komunikację. Dzieci biorące udział w dramie pogłębiają swoje przeżycia i realizują się twórczo. Nauczyciel przy stawianiu problemów i realizowaniu ich treści za pomocą dramy, musi pamiętać o tym, żeby zaczynać od tego, co jest bliższe i znane dzieciom i stopniowo przechodzić do tego co dalsze - nowe i nieznanne.

Zajęcia dramowe umożliwiają nauczycielowi różnorodną kontrolę jego wychowanków. Każdy bowiem moment pracy aktywności dziecka jest dla nauczyciela sytuacją badawczą, diagnostyczną, uświadomieniem, na jakim etapie rozwoju znajduje się dziecko, a także doskonałą metodą stosowania bodźców wzmacniających, jakimi są pochwały. Poprzez dramę dzieci uczą się analizować różne reakcje: pozytywne, negatywne, jednocześnie dokonują korekty zachowań.

¹ Por. M.A. Szymańska, *Drama w nauczaniu początkowym*, Wyd.Juka, Łódź 1996

Drama w wieku przedszkolnym jest zabawą z wyobraźnią. Drama, czyli inaczej teatr improwizowany, to również metoda edukacyjna, która niesie ze sobą wiele korzyści dla rozwoju przedszkolaków. Ma wpływ na:

- **Rozwój wyobraźni i kreatywności:** Dzieci podczas zabawy dramą uczą się tworzyć historie, wymyślać nowe pomysły i rozwiązywać problemy w sposób kreatywny.
- **Rozwój umiejętności językowych:** Drama pozwala dzieciom ćwiczyć mówienie, opowiadanie historii, wyrażanie swoich myśli i uczuć.
- **Rozwój umiejętności społecznych:** Dzieci podczas zabawy dramą uczą się współpracy, negocjacji, rozwiązywania konfliktów i empatii.
- **Rozwój emocjonalny:** Drama pomaga dzieciom poznawać i wyrażać swoje emocje, a także radzić sobie z trudnymi uczuciami.
- **Budowanie poczucia własnej wartości:** Drama pozwala dzieciom uwierzyć we własne możliwości i zwiększyć poczucie własnej wartości.

Zajęcia dramy w przedszkolu zwykle rozpoczynają się od rozgrzewki, która ma na celu pobudzić wyobraźnię i ruchomość dzieci. Następnie dzieci odgrywają różne scenki, improwizują i tworzą historie. Nauczyciel może podsuwać dzieciom pomysły, ale najważniejsze jest, aby dzieci miały swobodę działania i mogły wyrażać siebie w sposób naturalny.

Drama w edukacji elementarnej może przyjąć formę prostych doświadczeń rozwijających wrażliwość słuchową, wzrokową, dotykową, smakową i węchową, jak również wprawek dramowych polegających na odwoływaniu się do przypomnianych wrażeń. Ponadto może przyjąć ona formę ćwiczeń dramowych, np. improwizacja, czy inscenizacja improwizowana, gier lub gier dramowych i wreszcie dramy właściwej. Drama w przypadku nauki drugiego języka może przybierać postać prostych doświadczeń czy wprawek dramowych, prostych ćwiczeń oraz gier dramowych. Jest doskonałą metodą, która poprzez działanie umożliwia poznawanie lub utrwalanie słownictwa, prostych struktur gramatycznych w kontekście w sposób zabawowy. Uczy poprawnej wymowy, intonacji, rozwija takie sprawności jak mówienie i słuchanie.

Drama w przedszkolu może być wykorzystywana do:

- **Nauki nowych treści:** Drama może być świetnym sposobem na naukę nowych słów, zwrotów, pojęć i informacji.
- **Rozwiązywania problemów:** Drama może pomóc dzieciom w nauce rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji.

- Radzenia sobie z trudnymi emocjami: Drama może pomóc dzieciom w nauce rozpoznawania i wyrażania swoich emocji, a także radzenia sobie z trudnymi uczuciami.
- Budowania więzi społecznych: Drama może pomóc dzieciom w budowaniu więzi społecznych, nauce współpracy i rozwiązywaniu konfliktów.

Warto zauważyć, że drama powinna być prowadzona w sposób odpowiedni do wieku dzieci. Dzięki temu może stać się skutecznym narzędziem w radzeniu sobie ze stresem i rozwijaniu umiejętności emocjonalnych. Ma więc również charakter terapeutyczny.

Reasumując, warto spojrzeć na potencjał dramy w edukacji przedszkolnej o wiele szerzej, dostrzegając jej bogactwo aktywności plastycznych, muzycznych, ruchowych, społecznych i emocjonalnych. Kontekst tematyczny, w jakim nauczyciel umiejscowi aktywności dramowe dzieci, może stać się zintegrowanym uzupełnieniem i motorem rozwoju poznawczego dziecka. Zatem drama jako metoda integruje pełen zakres wrażeń zmysłowych oraz wyczerpuje możliwości interakcji międzyludzkich. Jednocześnie porusza się na polu wyobraźni, kreacji, improwizacji, nie wyklucza różnorodnych ekspresji ruchowych, przez co staje się naturalnym środowiskiem dziecka i swoistą symulacją świata społecznego. Ponadto drama motywuje, rozwija myślenie twórcze, pozytywne emocje, umożliwia komunikację (werbalną i niewerbalną) łącząc język, emocje i intelekt. Daje również możliwość przechodzenia od rzeczywistości do świata fikcji i odwrotnie, co sprawia dzieciom dużo radości, integruje grupę, uczy współpracy, empatii i wiary w siebie. A więc czy warto ją stosować ?

Bibliografia: Pankowska K., Edukacja przez dramę, Warszawa 1997; Pankowska K., Pedagogika dramy, Warszawa 2000; Way B., Drama w wychowaniu dzieci i młodzieży, Warszawa 1995; Wójcik Z., Zabawa w teatr, Warszawa 1997; Szymańska M., Drama w nauczaniu początkowym, Warszawa 1998; Kwiatkowska E. Dzieci zmieniają świat na lesze, Warszawa 2016; Dziedzic A., Drama a wychowanie. Warszawa 1999.